

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 20.

НА ПЕТЊУ, У ПОНЕДЕЉНИК 27. МАЈА (9. ЛИПЊА) 1871.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА* издаје један пут недељом. Стари за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; до год. 3. четврт год. 1. 50 и. За СРЕДНУ год. 7; до г. 3. 50; четврт 1. 75. и. За све друге земље год. 1. до год. 4; четврт год. 2. За остале глас се од ред 5 шаваће. Предлата и све изручене шаље се администрацији, а дописи уређивачу из Петње.

ЈУГОСЛАВЕНСТВО.

Малки народица, као што су словенски на југу, чујно је јединство колико ради одржавања према и против свихјех народа, толико ради бољег и већег развика и напретка. Из тога освједочена и повила је мисао о југославенској држави. У прилог то идеје написана је и ова књижица, коју смо у прошлом броју споменули и неке изводе из ње саопштили. Уважајући јој племениту навјеру ми ћемо да проговоримо коју и о њој и о самој ствари.

Непознати писац брошуре, пошто је претставно садање жалост посебно и међусобно стање Срба, Бугара, Хрвата и Словенаца, јер овако нити су у стању слободу своју задобити ни одбранити, нити напредовати сразјерно према осталијем великијем народима, исповједа увјерење, да ми је спас у јединству. А први и најважнији корак в томе јединству, да је једна заједничка књижевност. За то је потребна општа писменца.

Но је ли прилика, да сви Југославени прихвате или ћирилицу или латиницу, једну од ово двоје врста слова, да буду ошћена народна југославенска писмена? Како да се толике предрасуде, што давоју особити значај реченијем писменима, надваљају? Ко да расуди, која ће се од истијех, као ошће народна слова прихвати. Питајући тако сумња писац да би се то ласно могло рјешити, и за то долази с новијем предлогом: — да се стопи и ћирилица и латиница па из овихјех двају различитихјех врста писмена, да се прибере онолико слова, колико је потреба, па да се нова азбука, нова слова створе!

Пишта даље него сам писац ми би се радодопали, кад би се на овај или на други начин могла постићи књижевна заједница Југославена. Али колико је по тежини својој ова мисао лијепа, узвишена, велике су, можда за сада бар, несвадливо преспреке њој на путу. Против спојене аз-

буке још су више претроне, него против усвојења или ћирилице или латинице и то болко с гледишта савјетих југославенскихјех Шрола, толико у односају на њихово право оставијен Славенство.

Но не само да ми држимо, да је немогућно усвојити једна писмена састављена из азбуке и абецеле, него писмено, да сад није вршени, нити би се имало рашта, износити и рјешавати и само питање: да ли ћирилицу или латиницу? Баш и кад би једно од тихјех писмена и нашло већину за себе, бојати се је, да би извршени његово још јаче покутило и онако доста пожуљене одношаје јужнијех Славена. Све што се данас у том погледу чинити може, то је, да се рододуби и књижевници југославенски споразуму у томе погледу за будућност, па онда да се долге непрестано негује на свакој страни њихова писмена, да се писменица, која се писани усвојити шири и негује у овихјех, који се данас њом не служе и да своја књижевна дјела тијем словника чешће, па све више и више издају и међу собом распрострају.

Позитовани писац брошуре мисли, не усвојити се још сада или његова азбука, или ћирилица или латиница, да онда нема ништа од опште југославенске књижевности. А „не буде ли опште књижевности, нема више дивана ни о народном југославенском јединству“. Ми се у томе не слажемо са писцем, и не бојимо се, чега се он боји.

Положај Југославена не може се сравнити са стањем у којем су били Њемци и Италијани, и ако је њиховом народном јединству предходило књижевно, у нас тој случај не мора, а управо и не може бити. Њемачки народ, као и италијански, један је народ и у њих није ни близу толике разлике, колике је у јужнијех Славена.

И ми смо за то увјерени, да нема баш прије свега претстоји политичко, народно ослобођење и уједињење, јер, прво, држимо да је немогућно предходно књижевно јединство, друго, јер

нам данашње стање у Јевропи и скори извјесни велики догађаји изјозбљивање наважу, да једино раднио на скупљању и уређењу наше све снаго у ову цијелу.

Развиконлазеће се дакле овдје у писани са непознатим рододубом, писцем брошуре, ми смо слободни у то име казати своје мисли.

Слобода и напредак захтјевају, садашње жалостно стање и боља, сигурна будућност јужнијех Славена упућује нас, да ми сложимо своје тежње и свој рад за народно ослобођење. У то име прије свега треба да смо на чисто са савјетем нашњем тежњам и нашњим радом и појединце и садашњем нашем положају и укупно према заједничкој цијели.

На жалост не може се казати, да у томо погледу једна мисао међу нама влада. Ћео баш у последње вршение избили је сумња, која је јако духове узнемирала, што међусобној слогу све више слаби, да мек замишљају југославенство под Аустрвијом, прикупљено око троједне краљевине. Врло неспријатне изјаве због тога излазе у биоградски и новосадски листовима, против „Обзора“, који је у својим ступицама дао изрети ошћу мисао, што је и нас изазвало неки пут да се изјаснико и да тражики изјаснења. Ми се не бојимо, да ће се ти нечјији замишљаји остварити, јер прије ће Турека против, него они или Аустрија за ту идеју наћи у истим јужним Славенима савезника. Ни су неаскрени, јер имају своје особне тежње „или се и сами парају, јер не увиђају они, који говоре, да би нашем народу било боље, да доје испод Турека под Аустрију. Из ропства у ропство! Лијепе среће. То' није слобода и самостаност, коју ми морако једино хтјети. Народ наш у Турекој може и подносити још данашње мучке, па да се никак одржи, али струји њемачке гравитности, радности и културе неби могло одолети. И неби много прошло, па — југ би остало, или славенској југа неби било. И-

ПОДЛИСТАК.

ЗЕМАЉСКИ СУД ПОСЛИЈЕ ПОГИБИЈЕ ДВАЈУ НЕСРЕТНИХ СВАТОВА.

(Из истиног догађаја у првој половини осамнаестог вијека, пушкетом далеко од Трекива).

Слушаће се стотину гласова
Нас Турека и Црногорца!
Нето вајде од земље гласова 11
Међу собом да нека изајмо,
И скариво даје породико:
Велестине и Туре Вожаће
На Бајине и братство Алаће...
„Горски Вијесник“. — Влад. Црног.

Слава господу Богу увијек. Да јест велестине најсјокоме челојску и правоје суду пред ким изађе сије писаније, како се данас на Митровдан састадосмо и сједосмо под крушком близу сватовских гробница ми земаљски гласари, попови и кнезови и старешине, виротворци братски. Пребројиско се и нашојско се у кравом колу 78 лу-ди, а то да разаберемо како се догодила братска погубија на Лучицима између двоје сватова Милковића из Засада и Никовића из Мустаћа. — Најирава нам ријеч би: Боже помози и навјери

добри час јутрос и вада, и даруј мирнога виједа да нам открије истину а упути на правду како би смо могли умирити братску врх и останити их у првобитну љубав!; а друга: питајско засадско и мустаћке старце, од душе сједих брада, да нам све чисто а по њиховој души право кажу како се несраћа догодила; а они нам одговореше, да ништа више од нас не знаду, јер — рекоше — једни и други сватови и њихове несретне ђевојке на једној гомјали остадосмо жртви, ¹⁾ и нико жив није претекло осим циглога једнога сватовског кука, Станише Зотовића, и ено га — рекоше нам — у савртних равина у наше село још жива ће се са душом раздваја. — Срећно, Зотовић боловаше један пушкетом далеко од нас, те га у једној губеру међу нама чинисмо довијети; утерниско га писовима са врх прси до витних рабарра, и кад га посједосмо, написмо га лозном рачкијом то му се мало поврати дух, и ево што нам при савртној ури каза.

Стакима (законоу граби очима све на околу сакупљене луде, на га проашне радостне сузе). Благо мене што ми неби суђењо да провијеним свијет прије него виђех толико бираве господи и браће! Срце ми се пред сирт уздрмало у изре-

шетане прси од нечуване жалости братске, а од радности што ће ми толико уста данас рећи: „Бог да те прости!“ — Врло! тако ми свијета и вијека и тако ми црне земље у којој ћу лећи, ево ћу вам право казати и ништа неправеднога на ошчи свијет нећу повијети. Наши сватови (засадски) идоско с дјевојком дома подем, а они мустаћки страном. Цјевајско на сватовску и пушкама лубардаско и ми и они — кадо ти сватови — и би суђењо да се сусретиско на оној несретној ливади (каже прстој ¹⁾). Испрчаше дивје сватовске муштукуквије са чутурама вина те један другог на сватовску почастисше. За њима истекосе се два барјактара — наш и мустаћки — и по оној ливади почеше играти и барјаке вијати ко ће боље. Наш се барјактар деси бољи играч и развијач барјака, а оное мустаћкоје (и жно ће га двоје сватова и дивје ђевојке гледају, па ће од инади — кукала му вијак! — ударти нашега барјактара по барјаку колесом од барјика. Застаје се од онолико образ наш и неби лијен, но извади кубуру иза паса те мустаћкога испод лијеве сисе, а они испод жрта, ми јлох! Боже браће, знате да је сватовска сила јача на црски, а да је сваки сват својоју брат више него да му га је мајка родила. Кад се чојеку у образ такне, вели се: „све за образ а образ ми зашто“,

1) Ту Лазарко неправедном на све стране луку ваља, на дубрама пред сиротком кад се настрје и повали.

„Лазарко Шесек“, Влад. — прот., страна 99.

1) Од овда и до данашњи ова се ливада зове „Сватовско гробило“.

1) „Земаљски суд“ са сваким је другогачи но „суд добрах луци“, јер први суд живитио гласа између два села и даје одговор, а последња (од 24 човјека) само прво гласа између породних породица.

ли, што smo tu skoro naglasili, bili bi smo u tom slučaju osuđeni na nesposobno veće žude i žrtve, da omet nastajanje, što smo u svoje vrijeme proučavali učiniti.

Za to dakle prije svega što se tiče naše opšte cijele, nada da se sporazumjeđe i složeno, treba veći dajati da plaču u zamisliju potpuno slobodno i nezavisno Jugoslavstvo, kakvo hoćemo da stvorimo ljudskim radom, pregnućem i žrtvama, treba da priznamo, ko je isključivo na to pozvan, a ko je dozvoljen u tome.

Za tim dolazi druga isto prijava potreba, to je što se tiče sadašnjeg položaja Jugoslavena i njihovih tekuća u tijem granica. I u tome nam treba pravoga sporazumjeđa, pa da ne dolazi do pojave, do protinosti, pa naposljedku i neprijateljstva, kao što danas izgleda, da se tim jeom tragom pošlo, na pr. u hrvatsko-ugarskom i u srpsko crkveno-narodnom pitanju. Velika je to šteta za povoljno riješenje tih pitanja, za same dotične narode, na posredno i za našu opшту kraju cijelu.

I tako odužni svaku xvalu lijepijem misli i težnji plemenitog nepoznata rodoljuba, ni od svoje strane nemu i svijem iznosimo na susret sve naše misli iskrene i želju najtopliju, da utvrdimo i uskoro sporazumjeđe potpuno i čvrsto u cijeli, koju smo označili. I onda nema i ne može biti nikakve opasnosti našoj budućnosti.

ТУЖБА ПРОТИВ ХРВАТСКИХ НАРОДЊАКА.

Mađarska „Reforma“ donijela je jedan članak, u kome, na osnovi svojih otkrića, dokazuje, da se u Hrvatskoj kuje zavjera protiv Ugarske sa ciljeu — uspostavljanje „Jugoslavije“. Zagrebčki listovi „Obzor“ i „Narodne Novine“, odgovorili su na to, nazivajući „Reformu“ otvrdnim sramom i skrajnjom izmišljotinom. Bečki „Gem. Czt.“ donosi pod gorljivim naslovom „Reformu“ članak u ovom izvodu:

„Reforma“ doziva, da se u Hrvatskoj kuje prava zavjera protiv savezu s Ugarskom, a izmišlja glava i vođa je, po „Reformi“ biskup Štrosmajer, koju je danas kao prije jedina svrha „Jugoslavija“. Štrosmajer — veli „Reforma“ — glava je sadašnje hrvatske politike; obje frazicije, u koje se toboga porazičelnja nekadašnja opozicija — stranka Makanczeva i druga, koja sada s Mađurinićem drži aludu — lijeva su mu i desna ruka. Bjevica istina često ne zna, što čini desnicu: no glava, Štrosmajer, zna šta radi i šta hoće i jedno i drugo izradićijom.

Hrvatska vlada — doziva „Reformu“ — radi neuzorno i dosljedno, da iskorijeni unijoi-

javste. Već su u četiri osobito dajadim slučajevima doprle tuzbe na bobovirnost i ispravilnost proti unijonistima do prijestola, a bi Mađurinić čuo je o tom oštirim riječima od monarha, koji se čudno razvio stvari u Hrvatskoj. Hrvatska vlada hoće sada do duže, da izbjegava takav svjetlani, te preta ga podupiru znatni vojnički udjeli, a zagrebčki mu zapovjednik Molinari već oduvijek ide na ruku, to se i nikak boji Mađurinić, da ne proigra povjerenje kraljevo. S toga se i činovnici, ispravili prijašnjom vladom ili novo-unijonističkom stranom ne skidaju, već se premješuju u mjesta, najneprijateljnija Ugarskoj, pa ih dotle iz Zagreba draže i šikavariju i suknjice, dok ne pristanu uz narodnu stranu.

No to još nije sve. Zajedno sa što bržim razvojem Krajinu, hoće Mađurinić, da što prije provede novu razdjelu Hrvatske, u kojoj neće biti županija, već samo kotara, a težnja joj biti će u vojnoj Krajinu. Glavna mjesta kotara biti će ona, koja su najneprijateljija Ugarskoj; a svrha, ciljele ove organizacije jest, politički uništiti unijonističku vlastelau i osigurati prevagu antiunijonističkom pučanstvu vojne Krajinu. Provedu li Mađurinić i narodna stranka uređenje teritorija i novu organizaciju uprave, tad neka — veli „Reforma“ — Ugarska preokreni Hrvatsku i neka se pobrine, kako će se što prije sagraditi tvrđe u Pечуху, Sigetu i Kaniži.

Jer većinom hrvatske narodne stranke u saboru, vlada, a osobito hrvatskim dovođanstvom i hrvatskiem linijacijem pukovnijama, stvorenjem iz bivše vojne Krajinu, vlada duh, koji bi bio uzhitvo pokojnoga bana Jelacnića, da ga je našao u četata, koje je u svoje vrijeme vodvo na Ugarsku. Učaraki državici neka se sjete kotorskoга ustajda i neka misle na to, da bi Ugarska lako mogla u Oточу, Linciu i Oгудину našti svoju Boku. Neizvjerно много visio o tom, ko u Zagrebu vlada i zapovijeda. Niје sas jedno, da li Hrvatskom ravnaju Raух или Mađurinić, da li Kušević или Molinari.

Poslednji jest sveku tomu cilj uspostava Jugoslavije. Centralizam, dualizam i federalizam saju su narodnoj stranci putevi ovoj jednoj svrhi, no naravno izri ovi dualizam. Ova se ne zadovoljuje neograničenjem gospodstvom kod kuće, ona se neokanjuje svoга saveza sa panslavističkom propagandom u Ugarskoj i drugdje. . . . Sada odobrine dalmatinsko pitanje polugom, da nom rasvini savez s Ugarskom. Ponaјiriје hoće narodna stranka sjediniće s Dalmatijom, za tim dohi he sjediniće s Kraljevinu i drugijem Slovenijem, a nasokon akcija u Bosni i na drugij jugoslavenski pokrajinama Turske. Nošto su politički narodne stranke uvijedli, da ih dualizam neće sjediniti s Dalmatijom a kako s Kraljevom, odlučili su srušiti dualizam i sdružiti se s Austrijom.

Ova osnova signalizirana je „Reformu“ već prije više nećela i to iz dobra izvora, ali se

ona još činila tako pustozemnom, da јој није mogla niјеровати. No sada činila je „Reforma“ potpuno svojih informacija u jednom od poslednjih brojeva izraznih „Narodnih Listi“, koje su jоzdale, da „su u dalmatinskoj zmetupnici u carskoj vladi, Kaniži i Montu, došli u Zagreb, da prisustvuju raspravama o dalmatinsko-hrvatskom pitanju.“

Ko su oni — lista „Reforma“ — koji o tom injeћају i koji svojim raspravama doživju i dva člana carske vlade, Kaniži i Montu, došli u Zagreb, da prisustvuju raspravama o dalmatinsko-hrvatskom pitanju?

Pod kоmац svoga članka pozivlje „Reforma“ угарску vladu, neka, ako јој је могуће, umiri oštinство o nаkаzаnа hrvatske vlade i narodne stranke, o dalmatinskim konferencijama i o drugij spomenutih osnovama i događajima.

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

S novim francuskim ministarstvom niје ni једна strana zadovoljna. Osim dvojice, ministara sadašnjih poslova i finansije, ostali su sa svijem nezadovoljni. To ministarstvo neka svoга političnog pravca. Za to se misli, da he se ono držati saju kratko vrijeme i da bi se usljed toga i narodna skupština mogla rasuštiti.

U једном ponovljenom izboru izabrao je za посланика један Bonapartistа. To je u vladu i svo stranke jako uznemirilo. U oštine se opaжа, da se pristalice царства podiku. Gambetov list „Repub. fr.“ donosi tim povodom vrlo жесток članak, koji se svrhuje ovim riječima: „Царство dinje opet svoju glavu. Француз! odgrajaj te se s презирањем od њега, јер устрити li његова svrtonosni zagрај, оно he vаl teško iskušavati dovođnu vrgnuti u neizbježnu propast.“

Novi немачки посланик knez Холендо doшао je u Pariz i predstajno se Makmahonu. Tom приликом изјавили су, по обичају, uvjераvаvа и жеље o међусобном prijateljstvu.

Turski ministar spolnih poslova, Rashid pаша, kao што smo već јавили, zбачen je, i по вјестика из Цариграда, због pitanja o Малом Зворнику. „Ung. A.“ telegramišu o tome iz Букарешта ово: „Rashid pаша био se obvezao српским државnicama, da he свој уливи ulожити, da се ово pitanje riješiti u korist Србије, a сада je riješenje ispало sa svijem u protivnomok smјslу. Велики vezir јавио se против svakom uslugу Србије, и usljed toga nastupila криза ministarska svršila se, nadom Rashid pаше. Knez Milan ostajno je Цариград u zadovoljno raspolожену.“

Uгарска vlada, како неке новине јављају, zаnima se живо poslovima, koji су нужни za остваренje српскога crkveno-narodnoga kongреса. Ova, tako јављају, hoće da izbjegava sve, што би било незаконито, или што би moglo koga vri-

вова се кад на смрт misliti, но кад преври жозак ото и готове погубије при злој ури. Сватови владу и објесни, а сити и пијани, пушкака и повољика једни друге докле је који mogao нахати, те сви на једној гонли ').

Једак кмет. Пошто ваш баројктар уби муштањога, сконча се ли два старосата да преврину толико крвопродне и да се о њаску олу обје?

Други кмет. Не прекидај му ријеч, аманет ти божи! нека приповиједа. (Шанти му на ухо: Видиш ли да му се навукала бијела на земнице и да се с лушом бори). Напојниво га омет ракијом, а он даље:

Станиша. Не они, Бог их и жртве клео! но, што се вели да риба с главе срди, тож и они двојица највирје убише један другогa, а после одах војвода војводу, бевер бевера, пријенац пријенца и т. д. а после свак ко кога кога док је од свије нас једнога текло:

Да нас пасу до вијека прича
За криво наше састајање.

Гор. Вајерман. — Влад. црков.

Један кмет. А што би од бевејојка?

1) Борки у врх сви гласују,
воју славно ту владују.
Раздвинут и не војску,
није се жног повољноје.

„Јавни цар.“ — Влад. црков.

Станиша. За њих причат ћу вам што до данас нијесте чули нити ће то чути! Оне двоје остадоме живе, али у краи с главе до нога, брањеи свака својега бевера, па најпоследје оне двоје узеше са жртвих бевера жокене те једна другу на смрт уби, а и невола им је. Чух је једна другој рече: А сад што бже им дјеје пошто о-волико бираних војска с нас ондје жртви леже? Срамота нам је самика враћати се дова у род, а у дом неби нам суђеио нити их знамо, пошто неби суђеио од Бога. И браћо! изхода не смрт грђе по срчануку покосил по свију сватова.

Кмет. А знаш ли нам казати, у врјеме заштега поклања, да се није усудво који од сватова ударити или равнати коју од бевејојка?

Станиша. Не грвјешите се, луди! Ако смо били изгубили парет те јуло изгубоско, нијеско били изгубили ни душу пред Богом ни образ пред људма. Ко би на женску главу руку дигнуо? Ко свије и погледати туђу бевејојку?

Кмет. А знаш ли, Станиша, колико је било на број наших сватова, колико ли муштањких?

Станиша. Наших је било 27 а њихових — по души несвак чисто, на ја два више на је два више; али знам да преко 50 најака кувају, се-стара туже и делечу, и црна клунка разматвају, а удвојачу у род се спремају.

Кмет. Кад се почесте клати, дотриа ли неко из обилжих села у развађа, да се не кољете?

Станиша. Како да не дотриа! Свак ко пуш-

ку посаме од наших Засађана и њихових Муштањана докле ко да је сваки крила живо, али узалуд, јер крвопродне није више трајало но колкоко би човек упрегнуо два вола у јараг. У-хватише међу собом вјеру до Митровадне; нати наше законаша а Муштањани њихове, гдје који бијаше жртви пашуо; а најпоследје и несретне двоје бевејоје једну крај друге. Мене поду жртви у носила повјеште, бжија (лежара) добајише, и Бог даде да вас виђех днаса ни Митровдан са-купљене. Богу и вака на аманет! „Кога није да круха не вје“, а живе измирете и кзуубите. — Изнемога душом; последња му ријеч би: Попа ми! . . . Издахну.

Сви добри луди. Бог ти душу упокојво, а лахта ти црна земља; наш брате Станиша!

Пошто га звалише вином, окупаше и узвољаше, ево разлагања, правдања и пагађана пашећу земљаских гавара:

Најстарији кмет годинама. Е браћо! сво чуско и по чистини разабраско из уста свргати човјека, који при сажртној сави невољиво грвјех и грвјеника. Ко би од нас смо и повислети, да је другачије moglo бити него како повојни Станиша казашо? Чуско, да је по једноко било сватова; дознадоско, да се они сви од најкрате главе зав-вадише и убише; увјери смо се, да се нико ни једне ни друге бевејоје образа такнуо није, него једна другу убила, а и невола ни је било да и оно покрај жртвих бевера пашу него да само боз

јеђати. Бечна „Преса“ изводи то већ из тога, што је конгрес сазива на темељу законскога члана IX. од г. 1868 и по изборном реду, одобрену царем У погледу дневнога реда неће бити конгрес такође ограничен и моћи ће изабрати митрополита, наставити своје дјеловање. Исти лист јавља, да ће краљевски комесар на сабору бити дворски савјетник Хубер.

— О наредби, којом се српски црквено-народни сабор сазива на Петровдан у Карловце, „Застава“ овако пише:

„Ми смо казали, а и кажемо, да дијелом политику и цркву, политичке и црквено-народне ствари и по томе се по различитости тих ствари разликује и наш одношај према државној власти и влади. Док у првом реду заузвек не само слободу, него о опозиционали положај, дотле у другом вгледу заузвек слободу, који не мора, а управо рећи, неби требало ни да може бити опозициона према влади, из простог узрока, што државна власт и влада није, као у политичким стварима, судјелујући чинилац у црквено-просвјетним стварима, него само надзорница и чуварца дјеловања граница.

По државна власт још никак не може да се отресе вијештава у саву унутрашњост наших црквено-народних ствари, као што и горња наредба показује. Да ли ту наредбу не погледамо дурбином опозиције и природно пла уобичајене опозиције несповјерљивости, спазит ћемо савијест простог оком законитости на њој три прве пјеге, а то су: што се одређује, шта ће бити приредити конгреса, т. ј. избор митрополита; друго, што се прописује да то буде по дојакшоњем начину; а треће, што се наређује, да буде у присуству кр. комесар.

Све је то како противу аутономије, тако и противу иницијативе конгреса.

Шта се обично наводи за разлог тому, што је бар гроф Лоњај, одговарајући на интерпелације, за разлог тому наводио? То: да статут о вршењу црквено-народне аутономије још није потаржен, да по томе црквена аутономија у IX. чл. г. 1868 ујачена још није по свом опсегу дефинисана, омеђашена и да по томе дојакшоња правила, ил обичаји важе, док се шта нова неуставно. Нећемо сад да се враћамо на питање: па за што се не потарди статут и начин избора митрополита у њем, бар, у неспорним тачкама? Јер од вако је главна завонир угарских државних напоно главу, да се без митрополита ништа заснолати, без преглушања синода ништа ријешити не може, то ће се и питање и одговор вртити у кошталацу, коме нека краја.

Но и без никакве потврде статута ипак има нешто, што по себи истиче из самог начела признато и ујачене црквено-народне аутономије, а то је: да је конгрес, као приподинат орган те аутономије и то који је у смислу IX. чл. г. 1868 формално устројен, јер му је састав и склоп потврђен и утврђен, господар свог унутрашњог и

формалног поступања, т. ј. дневнога реда. Од статута зависи одредјасље одношаја и начина поступања ошје, гдје се додјирају сјере, границе државне власти и црквено-народног права, па и у овом погледу додир и прије статута ваља да се ријешају у духу начела ујачене аутономије; и али тих додир и одноша ваља да је радња конгреса са свим слободна. Ово је тма нужије, што сам избор митрополита стоји у свези са предштањима, или предусловима, без којих се прави и слободни избор обавити не може.

„Друга пјега још је тавија, црња. Шта значи то „по дојакшоњем начину“? На што се то односи? На сам начин бириња, или на поступање са резултатом избора? По свој прилици на обоје и на овом другом лежати ће управо нагласак; јер хоће ли се бириња на „табаке“ (удисивањем гласова у листу), или ниче, то би влади од наше важности било, него је до тага, да може поставити и овога за митрополита, који буде на и највање гласово криво. Ми знам питање и питање на чим оснива државна власт то „начино“ право? Одговора нема, него се и само каже, да је разлог: „може ни се, тако хоћу“.

До сад није ни једног примјера и случаја било, да се са или без приводе конгреса и народа поставно изабраних кривине, ни да је било доста избори без једногласности; и ипак сад, кад и у Романи важи избор већине, кад и из самог начела ујачене аутономије и из поља избора сљедеће, да избор већине важи и у ваточ јаснији ријечима прве и основне повластце, која слободан избор митрополита ујачава, неће се над главом конгреса дивљакон нач и највањима митрополита, скривен у корицама са латинском тјемнији савјетским ријечима: „по дојакшоњем начину“.

Што се тиче комесарства, то ве знамо, шта и по том тјемној „дојакшоњем начину“ значи: избор у присуству кр. комесара? До сад комесари нијесу присуствовали избору, него су само извјештали конгресу, да приступи избору митрополита и по свршеном избору пријави су и горе подишали резултат избора. Шта дакле значи избор у присуству? Значило то предсједништво кр. комесара за времена бириња? Но ком праву, или „дојакшоњем начину“? И како се то слаже са IX. чл. 1868?

Као што из Будали-Пеште чујемо, угарски влада и хрватски бан нијесу се сложили у лицу, које би било одредјено за кр. комесара. Прва као да би хтјела војника и то: с. м. л. Шкудијера, онога, што је оваквим описом и карактеристичне већине народа у Крајини овако лијепо се захвалио и одужио Крајини, што се је на њеним плећима тако високо попео и који је као барон Мајтењи посјетљан Лоњајевог зова у Будину; а би како да би жељно грађанско, свакако пак друго лице, с тога као да ће и барун Модинари на савјетовање о том позван бити.

Ми непознајемо праве нацјере владе, али ако су онакве, које се кроз хахуру ријечи: „по дојакшоњем начину“ прозријевати дају, онда би застапа покрштени Италијанац Шкудијер био ко-

неса? „сomme il faut“ — можда неби ни до конгреса дошло, те би и без овог дивљаконг начла чвор именована пресјечени био.

Прије пјеге — црне ислеи, али не можемо да их се отресемо, кад погледамо на транспарент: „по дојакшоњем начину“. Међутим вломо да видимо“.

Д О П И С И

ОДЕСА, 10. Маја. — (Инглети и руски језик. — Руски одломају у средњој Азији. — Поти — тифлијски голдени пут и паракрско друштво).

Русија своје непријатеље и противнике без икаква оружја и напора побјеђује, тако да данас противника и нема, јер сви траже њезино пријатељство. Није то давно било, јер се још ни двије године извршало нијесу, како су Инглети на Русију и руски народ као на нешто незнато гледали, и без престанка Русију и руски народ савокрштени — понизителним називима трактирали, и јавно исповједали, да је Русија још ваља велики човек на дрвеним ногама, а руски народ васа свјетине, којој просвјета и напредак никако приступно није. Русија и руски народ упути се стагом просвјете и напретка, није се ни најмање на своје противнике обазирала, свој је посао радил, а чврсто изрчунала, да јој јој вријеме не избежимо, кад ће се сви њени кривотворац — и противници засрамити. Аустро-угарско надричје кад су год што о Русији и руском народу писали, то су једно и друго црње од самог врага престављали, и исто су тако којекаки дипломатички Русију и руску владу за све кривили, ако су слајанске народности своја права тражили, и којекаким се неправдама опирали, као да „барбарска“ Русија своје небројене рубље расипље и у Аустро-Угарској перед изазива. Русија ни за то карна није, нити се она у ачему — у питање аустријски Словена ијешала, већ је тврдо ујачена била, да ће се у Аустро-Угарској увјерити и убједити, да су они сами криви; што су Славени незадовољни, и да ту руског упути као ни једне којеке нежа. Тако је и било! Гроф Андраши, који је из почетка против Русије непријатељски разноложен био, ислећи, како ће ваљарски хоноради своје коње на Волги — појати, увјери се, да је за Аустро-Угарску најпријателније, ако с Русијом у пријатељским одношајима живи, и тако јесто хоноради, оде он сам с царем у Русију, и сад о руским агентима и рубљама као да рачуна не воде.

Инглети, који су Русију за непознату земљу (terra incognita), а руски народ за барбаре и дивљакне сматрали, данас иначе гуде, и Русија цивилизаторску мисију највишеју, све досадање безобразлуке заборављају, и најпослије за понављати Русија какве велике самшатије они за њих у грудима носе, отпочињу они сад руски језик учити; и као што се сад у инглешким листовима читати може, траже се у Лондону људи, који руски језик предавати могу.

није никога к оцу и мајци иду. Најпослије све једна веже: ко је био крив није данас жив, Бог ни грјехове опростио! Него дајте, да каже ни чини вањено оној сирочади која су без оца хранила, а старе мајке саморане без једнаца синова оставили, и два села да у жиру оставио. (Сваки шута, дуван, и нешто крушно ислеи у пакети). Зборите! да свакога чујемо, на која се најбоља речла, та се у јакога Бога јутрос и стеља и никад се непорекла.

Други кмет. Богие кад год се крв иврила, вада се код нас пребјивања глава за главу, рана за рану, те крв за крв, а зло за зло, на иврила крајина.

Трећи кмет. Није то тако, мој брате! Није ово судити дијеје иртве главе те пребити Зука за Вука па зек за мирис, него се закривила два јака села. Јасно је по туђеку табану штапове бројити, али није свога оца, брата, сина, мужа и т. д. прегорити; свакога свој боли па да је и најгорји. Јасно је ситану пост хвалити, али пралил торбица готова гробница. Шта ћемо за сирочад и мајке сирочашине? а за све је друго јасно. Не хојте да о нашој души пошквљају сирочад од глади, и не хојте да нас саморане мајке предидују туђу куђељу прокињу, него кад пребјиве главу за главу, да какав начини вањено онима те су без хранила а на туђеку пенелуку оставили без није ништа до воље божије.

Четврти кмет. Гајо је год више глава ту

више и пакети; и ниши су стари говорили, да „више зна папа и вилаи него папа сам“, па дајте да и ја моју лауу речем, те ако буде у реду и бити ће редња, а ако не узваља ијесам ништа ни зборно.

Најстарији годинама кмет. Збори, слободно ти је; ако један по један и збори, ово без општег договора ништа сам не творим.

Четврти кмет (далье). Ако окренемо на боју, знамо да нам зановјела „ко проси да круну носи, треба му дати“; ако ли на братску, вада је била дужна цијела кнежина братски као зло тако и добро дијелити. Засеђани и Мустагани се извонаше те једни друге — и кад би ишли — не могу помоћи друго осим у кувању и јадиковању; кнежина је пространа, да кад би свака кућа дала по један ваган жита и по једну торбицу кртоле док сирочад дарасту а старе покру, ни кнежини илае у избору ни нама више на душу. Пребио сватове за сватове, жевојку за жевојку, а два закривљена села изљубио, окужио, побратимио и у љубави оставио. Сад, браћо, што ви велите? Ако ресох не посјекох!

Сви једногласице. Анђели из тебе говорни! Држко се, браћо, ове, и над овом боље није. Како те, попе! ипши умирио ијесмо.

Поп (вади дивит иза паса и пише): Ва име Бога и свето Тројице, и нека се зна како се днас састадосмо 78 људи земаљских митрофораца на Митровдан, и пошто разобрасмо

све танко го танк а в по чистоту о догођеној погубији засадских и јусташких сватова, привасмо свакога ко пушку носи од оба речена села и раздијелисмо их с десне и с лијеве стране, па свака од нас узе по један важицак у руке и пребацисмо камење преко једних и преко других, говорећи: Браћо! пребисмо све зло једно за друго, и как тако а как овамо, да једна другина од данас до суђења дана нема ништа дати, него да се данас пред нама братски подибице и једни другини опростио а Бог нама сватова живија грјехе опростио а жртвни вјечни паклао. Амин. — У другу рекосмо, да свака кућа од цијеле кнежине има дати о Илинудне по један ваган жита и једну торбицу кртоле, да се раздијели овеј сирочади који су без оца оставили, и онија саморане најкама из Мустага и из Засада.

По овој нашој пресуди сви се пред нама изљубише и једни другини крв алалише (опростише), а ми заврнујемо оку нашу пресуду сви једногласице: Боже даруј међу нама ивриога аиђа, а они и ми завикамо: Амин.

У Требвињу, Товино већеље 1874.

Вук Врховић.

Ми Срbi treba да се тој победи наше руске браће радујемо, и дај Боже да ми све напредно буде, иако се ми с те стране и ничијим некоришћени. Руско стару у средњој Азији све повећана у повољнијој положају долазе, и данас се већ као сигурно узети може, да је Русија своју мисију у средњој Азији довршила. Заузете државине, које и народи долазе с томе убијеном, да је Русија за њихову срећу с тајем крајевима завладала, да ропство и чољезу српјоту уништина, а просвјету и напредак шири. Тако причају, да је кинески своју предност и покорност Русији и руском цару заклео, и да тога више нека, што би њега попустио с Русијом у непријатељске одношаје стати. Русија зна како ће с народом и кинеском поступати, она јесте строга као завојеватељ сваку благод и поштовању народу и кини указује, и све употребљавана како ће сирстини и занемарени народ у благодостају унапредити, а исто и кина у бољу положају, него што га је он као несодасан господар кини поставити.

Поти — тивадски гвоздени пут, који је до сад у рукама саградителца француско-инглешког друштва стајао, прелазу у руке руског друштва за пловитво, парабродство, трговину и одески гвоздени пут. Исто друштво купило је тај пут по жељи само владе, јер се влада боји, да ће персијски гвоздени путеви, ако их Инглеси саграде, не само персијску, већ и средоазијатску трговину на себе повући и Русију мижони, а сад кад Потн — тивадски пут у руке овог знаатног трговачког и поморског друштва у руке пређе, ово ће се постарати, да руској трговини нове путове отвора, и с грађевини тивадско-буџског пута сву персијску и средоазијатску трговину на себе повуче.

ПОДГОРИЦА, 16. Маја. — И нашу лајену и родну Зету награла је јако прошлогодишња нередница. Народ је био у великој невољи, коју је у толико јаче осјетио, што небјавише никог, да му притече у помоћ. Види турска ције обрнула главе на то, што јој народ страда и од глади пропада. На поштакту и не чудимо се, што нама Хришћанима никоме помоћи пружила није, јер она се и научила само узвиати од несретне раје. Али и сами Турци су трину као и ми и још горе, јер их има веће сиротиње. Турци, вада поносит и охол својим господством, видно је овога пута, да је пропало и стамбулска господа да га не разликују наше од раје. То ми је отворило очи, па да вам је чути, како заведе Пригорница. Њима, говоре, покаже њихов добри господар објеручке да велику мучку поднесу лако, а у богатој Турцији увиру Турци од глади.

Да вам кажем један грозни случај овдје у Подгорци, па да видите, колика је невоља. Познато је, да Турци за живу главу небу дању просно, него иде поћу од куће до куће и иште, али тако да га не види ни онај, који му даје. У овој глади било је доста таквих просјера. Двама их њеки, али поштакту стадоше их и одбијати. Три куће турске са нуво челошди, које не знајашу већ ни залогоја хлеба, нити могоше што и спротести, у љутој невољи ријешеше се, да укру од глади. Запворише се у куће и посједаше на земљу, да тако чекају смрт. Посаје три дана опазеше сусједи, да нико не излази из тих кућа, слутише зло, те олоше, да виде што је. И збави најшоше и луде и ћену и жене, ће су већ обавири од глади. Потраше њеки једноме богатом Турчину и завскаше помоћ: но он их одби. То дочују други један Турчин, иане мишап и даде им одмах 30 талара и десет стара жита и друге хране, да се мећутјем подкријеше. Сава власт није на ово ни главе обрнула, па, ни Турци, као што видите, они који могу, не хоће да потвољно невољу своју браћу. Ова је невоља добро словила разуданост турску, па су жирија много него прије.

ЦЕТИЊЕ, 27. Маја. — Предсједник сената г. Божо Петровић јуче се вјенчао са госпођицом Аљдекићом Палемкић из Црнице, која је ове године изишла из нашег женског виститута. Она је кћи Ива Палемича, барјактера пригорске војске под везом Данилом, који је погинуо на Суторјану г. 1859. Сватови су били велики и врло сјајни. Вечерас ће бити у час г. предсједнику

позорница престава, коју је приредило наше добродољачко друштво.

— Њ. Св. кнез поставио је г. Пера Пејовића, бившега кнеж. заступника у Скарду, чланом сената.

— Из увутрашности Црне Горе добили смо ове дописе:

— У Острогу 6. Маја. — Тринајестог овога мјесеца отпочети су испити у овдашњој богословији а свршени су 15. истога. Првог дана испитиваши су ученици трећег разреда, за тим другог, а напоследку првог. У првом разреду било их је осамнајест, у другом двадесет и у трећем тринајест; свега је дакле било у 1874 школској години четрдесет и два ученика. Од ових 33 државни су питошци а седам издржавају се о свом трошку. Међу њима тројица су из Босне которских, један из Херцеговине а тројица из Кучи, остали су из наше државе.

Ученици овог просветног завода у вишој отачбини којем се дијећа важна поклања одликују се оштроумношћу и бистрином поштењем. Те природне одлике наше омладине у опште усавршеше су у богословији особитим трудољубљем које се огледа у спреми и готовости у одговори на испити. Успјех у свима разредима, могу рећи, био је одличан. При том ваља рачунати на вријеме почетка и свршетка школског курса. Прелазње је отпочело у половини Септембра а довршен је у половини Маја; трајао је дакле само осам мјесеци и то без привида семестралног, већ су на главном испити свршена оба семестра.

Богословски завод премјештен је у почетку школске године с Цетиња овдје под Острог. Наша влада у жељи, да се и по другим важним тачкама у држави по који завод оснује, избрала је у ту цијел знаменити манастир Острог за смјеститише богословије и то с тога, што је остронки манастир скупница побожних Хришћана сз ових крајева српских земаља гдје није слободно ни Богу се молити и што је манастир у другој половини наше државе која је позната под именом Брда. Презијенташ богословије, ми да је учинио као што се види из вишах побуда, ипак се шкољна показа за свј завод. Удаљеност његова спречавала је брзи и laki пренос нарочито научних потреба, а како манастир, иа да је богат, ипак нема довољно богату књижницу којом би се њаци могли служити увидио се, да шкољно утиче на знанствени развитак њачки. За то је опет влада претпостави корист што истиче из вишег ступња знанственог развића другим побудама, ријешила, да се на ново богословски завод премјести у пријестолницу, што ће се идущом школском годином и учинити.

— Даниловград, 20. Маја. — Из дуготог злочестог времена, које нам је велике брине и страха почело задавати, да ће и ова година омалутити, наступиле је једва једном дану лијепи и толики, што је народ из један пут овеошило. И сада је, прјевјуби, све живо на рад пољево и Богу хвала изгледи су добри. Јечам ће нах присјети до десетак дана, јер је већ засурило.

Савна, коју смо итали прошлог мјесеца, није са свијем зелени уништила. Винограде је јаче оштетили, иа ипак се надамо приличном роду. Воћа ипак свакојета, ливаде су опет добре, а озем као икада.

Ако Бог да те се ово осало одржа, инаћеко добру годину, па онда треба и да се боље узимемо у памет, да разумијемо са својим распољажено, него до сада. Наш народ у овоме крају, кад има, управо расипа, а кад дође невоља тешко је подноси. Ми смо амо итали прошлјих пет шест година доста роднијех, на сво мџу собом продавали и куповали по 40 и 50 ова жита за талир, па смо онда и новце као и жито трели, као да нијесио ни итали. Те погрјешка наша доста је учинила, да смо ове године тако јако осјетили последицу неродњи. Али то нам је у једно служило и за науку и сада многе чујем гдје говоре: „Е, нека да Бог, да се роди, паметније бих ја чува“.

— У Берина, 18. Маја. — На Николдан славила је, као сваке године наша црква, и на ту славу прикупило се и овога пута народа у приличном броју, прјема дама него прошлјих година, а то због тога, што је вријеме непрестано

кшновито и што се случујало тако угодно, да је и Спасовдан ове године заједно, а на тај дан носе Хришћани у Подгорциу лајену и Зећани скупљају се пред Николдрком, те нијесе могли доћи и они, као што обичавају сваке године. Бери су на врло угодној положају, леже на самој граници пригорско-турској, па се ту на тај дан скупља народ не само из пригорске околине, него и из све Зете. Тако се састаје брат с братом, познава се и опријатељује, те су такви састанци врло корисни.

Прошле године био је на овој светковини и преосвештени митрополит г. Назаров, но ове године није долазио, него је послао скупљеноме народу поздрав и свој архијерејски благослов. Народ је овог приљавком потрдио иново свој завет, који је лани пред г. митрополитом учинио, т. ј. да ће давати редовно своје одређене прилоге овој цркви, како би се удељивала и неко зграда саградити могле, да се народ више, лакше и радије код овога храма о овој светковини скупљати може.

Прије њсколико дана итали смо и ми овдје, славу и то велику и доста је штете учинила у лешанском округу. Но сада је настало вријеме врло лијепо, те ће се све опоравити, па се можемо надати доброј години.

Н О В О С Т И.

СРБИЈА. — Кнез Милан инао је 19. о. и. присјети у Биоград, са свога пута из Цариграда. Неке новине јављају, да ће кнез Милан преузети овога љета по Јевропа пут, који неће имати никаквог политичног значаја. Ина ће најприје у Италију, па ондаас у Француску.

ФРАНЦУСКА. — Народна скупштина, расправљјући дневни ред, закључила је, против жељи љевнице, да се расправља најприје закон за општине, па закон о уређењу градских области, а најпослије закон о политичним изборима.

ЊЕМАЧКА. — Бизмарк је отпутовао у Варци,

ШПАНИЈА. — Каристе се држе у Св. Себастијану. Одбили су јурни републиканске војске. Сервало прихватио је американог посланика и за Вашингтон именовано пољовоком Навитану.

По вјестима из Мадрида ради се збавља о томе, да њеки њемачки принц дође за краља шпанског.

АМЕРИКА. — Рошеор дошао је у Њујорк, гдје ће се неко вријеме задржати.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Аустрија и Јапан). По настојању јапанскога кнеза Тсана одлазе из Трста пут Јапана цијела стада крава, оваца и коза. Бродови за прелазње погрјешени су у Холландију. У Јапан шаље се такође користнога биља, које по јужним странама Аустрије расте. Из Јапана долази сваки мјесец лана или транспорт разноврствна јапанскога биља, особито пако чиниљачка, који ће по свој прилици врло лијепо усјејвати по Далмацији. У Хицину код Беча припрељен је велики комад земље, на ком ће се гојити и показивати јапанске биљке. Син кнеза Тсана остати ће до 18 година у Терезијану у Бечу. По јапанском суду мора да је до 18. године довршио науку и да је готов чољез. Веде да је више младих Јапанца на путу у Беч.

(Поводље у Америци). У сјеверо американоској унији учинише поводише страховиту штету. Опустошено је посве 11 ревира, гдје расте ивику и 14 ревира, гдје расте слатка трстиња. Американска господарја суде, да је шести дио природа све уније ирвало. Цијела Луизијана пострадала је љуто. Све земље с обе стране Мисисипија од сјеверне жеке новачини ик до мора, биле су под волом. Преко 30,000 људи незна одкуд ће живјети а сад већ трии оскудицу. Пред два мјесеца неће се пољављено земље који обавиљати. Пољављено је ипого градова. Конгрес је одлучно, да се страдајућим у Луизијани ина храна давати на државни трошак.